

7. Karma yoga

In het tweede hoofdstuk van de Gītā wordt *sāṃkhya*, de kennis van het zelf, ontvouwd. Het zelf is vrij van de dood en van welke vorm van beperking dan ook. Toch heb je de behoefte om vrij te zijn. Door middel van kennis realiseer je je dat wat je zoekt de natuur van de zoeker zelf is. Dat geluk niet iets is om te verwerven, want het is al in jezelf aanwezig. Dus wanneer je begrijpt dat je geluk bent, geef je het verlangen op om gelukkig te worden. Aan het einde van het hoofdstuk zegt Heer Kṛṣṇa dat je kalmte bereikt als al je wensen zijn verdwenen en je vrij bent van gehechtheid.

Arjuna's verwarring

Er is een wereld van verschil tussen wat Heer Kṛṣṇa met deze woorden bedoelt en Arjuna's begrip ervan. De wijze weet dat hij geluk is en ontgroeit zo de wens om door het verkrijgen van objecten gelukkig te worden. Zijn geluk is niet afhankelijk van de aan- of afwezigheid van dingen. Arjuna leidt hier echter uit af dat je wensen moet opgeven om gelukkig te kunnen zijn. Hij zegt als het ware tegen de Heer: "O Heer, ik wil gelukkig zijn. Nu begrijp ik dat de wereldse objecten niet het geluk bezitten dat ik zoek. Als ik zelf geluk ben, zoals U stelt, zou ik de wereld dan niet de rug moeten toekeren en geluk in mijzelf moeten gaan zoeken? Zou ik de wereld niet moeten overlaten aan diegenen die er geïnteresseerd in zijn? Zou ik niet naar een stille plek moeten gaan om te mediteren en het geluk ontdekken dat ik ben?"

Arjuna denkt dat terugtrekken uit de wereld de manier is om gelukkig te worden. Heer Kṛṣṇa geeft hem echter de opdracht om te handelen en zegt:

*Hato vā prāpsyasi svargaṃ jivā vā bhokṣyase mahīm
Tasmāduktiṣṭha kaunteya yuddhāya kṛtaniścayaḥ (II:37)*

Als je wordt gedood, verkrijg je de hemel; als je de overwinning behaalt, zul je de aarde genieten. O zoon van Kunti, sta

daarom op, vastberaden om te strijden.

Arjuna vraagt zich af wat beter is: vechten of de strijd opgeven. Daarom stelt hij een vraag:

*Jyāyasī cetkarmaṇaste matā buddhirjanārdana
Tatkiṃ karmaṇi ghore mām niyojayasi keśava (III:1)*

Als het Uw bevinding is dat kennis hoger is dan handelen, o Janārdana (Mensenbeschermmer), waarom geeft U mij dan de opdracht tot deze gruwelijke daad, o Keśava (Vernietiger van de demoon Keśi)?

Met deze woorden lijkt Arjuna te willen zeggen: “O Heer, U lijkt me in verwarring te brengen. U spreekt met veel lof over kennis. U vergelijkt de wijze met de oceaan door te zeggen dat zijn hart altijd vol is, omdat hij voor zijn geluk van niets afhankelijk is. Tegelijkertijd vraagt U mij om wapens op te nemen en te vechten. Ik heb gezegd dat ik alleen *śreyas* wil en toch vraagt U mij om te handelen. Waarom vraagt U mij om de strijd aan te gaan? Als U bedoelt dat kennis goed is voor de een en handelen voor de ander, dan zou Uw instructie begrijpelijk zijn, maar U lijkt van mij te verlangen dat ik beiden ga nastreven. Hoe kan ik strijden op het slagveld en toch kennis nastreven? Als kennis hoger is dan handelen, waarom zet U mij dan aan tot deze gevechtsdaad?”

*Vyāmiśreṇeva vākyena buddhiṃ mohayasīva me
Tadekaṃ vada niścīya yena śreyo'hamāpnuyām (III:2)*

U brengt mijn geest in verwarring met woorden die ogenschijnlijk verwarrend zijn. Vertel mij duidelijk wat de enige manier is waardoor ik *śreyas* kan verkrijgen.

Arjuna neemt aan dat kennis en handelen elkaars tegengestelden zijn. Ze kunnen niet gelijktijdig door één persoon worden nagestreefd. Daarom vraagt hij de Heer wat hij moet nastreven om *śreyas* te verkrijgen.

Hoewel Arjuna Heer Kṛṣṇa vraagt hem te vertellen wat hij moet

nastreven – kennis of handelen – denkt hij toch dat handelen alleen gebondenheid teweeg kan brengen, geen vrijheid. Misschien redeneerde hij als volgt: “Elke handeling die ik verricht, is slechts voor een resultaat. En omdat ik een resultaat verwacht, ben ik aan de handeling gebonden. Het is deze verwachting die maakt dat ik het resultaat – en mijzelf – als een mislukking of een succes beoordeel. Dit onvermijdelijke gevoel van succes of mislukking brengt alleen maar mentale onrust in mij teweeg. Zolang ik me met handelingen blijf bezighouden, zal ik nooit vrede vinden.

Maar stel dat ik niet zou handelen, dan is er geen verwachting van resultaten, geen oordeel over mijzelf als een mislukking of een succes, en geen reactie van depressie of opgetogenheid. Waarom zou ik handelen en een keten van reacties veroorzaken? Ik zou liever al het handelen opgeven, me terugtrekken naar een stille plek en me bezinnen. O Heer, U heeft me onderwezen dat ik *sat-cit-ānanda*, bestaan-kennisvolheid, ben. Om deze leer te kunnen aanvaarden, moet je een leven van contemplatie leiden, vrij van plichten. Toch vraagt U mij om te handelen. Dit kan alleen maar leiden tot de keten van verwachtingen, resultaten, oordelen, reacties en problemen. Er zal geen gelegenheid zijn om me te verdiepen in mijzelf of God. Ik begrijp niet waarom U wilt dat ik me bezighoud met handelingen. Alstublieft, neem een besluit en vertel mij duidelijk wat voor mij het juiste is, handelen of ver-zaken.”

Het probleem van voorkeur en afkeer

Iedereen leeft in een persoonlijke wereld die geconditioneerd is door de maatschappij, je cultuur, religie, ouders en leraren. Als gevolg van deze invloeden heeft iedereen uitgesproken voorkeuren en antipathieën. Objecten waarvan je denkt dat ze je gelukkig maken wil je bezitten. Je houdt niet van objecten waarbij je je in de nabijheid ervan ongelukkig zult voelen. En er zijn objecten en wezens waar je ongevoelig voor bent, omdat hun aan- of afwezigheid geen geluk of ongeluk teweegbrengt.

Je ziet de wereldse objecten niet zoals ze zijn, maar zoals ze verschijnen aan de geest die speciale voorkeuren en antipathieën heeft. Je kunt een voorkeur voor lelies hebben en een afkeer van rozen, ook al